

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาทางสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับดนตรีหรือคีตสุนทรียศาสตร์นั้น เป็นปัญหาที่มีการถกเถียงกันอยู่เสมอ ปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญมากก็คือการพิจารณาถึงความหมายของคำว่า “ดนตรี” โดยทั่วไปแล้วเราจะพบว่าการให้นิยามคำว่าดนตรีในลักษณะที่ว่า “ดนตรีคือเสียงต่าง ๆ ที่ถูกเรียบเรียงขึ้นเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกหรือความหมายบางอย่างจากผู้ประพันธ์ไปสู่ผู้ฟังบทเพลงหรือเสียงดนตรีนั้น ๆ” ปัญหาที่เราจะนำมาพิจารณากันในที่นี้ก็คือ ปัญหาในเรื่องของการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากผู้ประพันธ์ไปสู่ผู้ฟังว่าเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้อย่างถูกต้องตรงกันดังที่วัตซ์เวิร์ธ ลองเฟิลโลว์ได้กล่าวไว้ว่า “ดนตรีเป็นภาษาสากล” ได้หรือไม่ โดยปกติแล้วการใช้ภาษาสากลหรือภาษาธรรมชาติในการสื่อความหมายถึงอารมณ์ความรู้สึกของคนเรานั้น เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเราสามารถให้ภาษาธรรมชาติเป็นสื่อหนึ่งในการที่จะให้บุคคลอื่นสามารถรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของเราได้ยกตัวอย่างเช่น เมื่อมีการแสดงออกด้วยสีหน้าบึ้งตึง เราก็จะรับรู้ได้ว่าผู้ที่แสดงสีหน้าเช่นนั้นกำลังมีความรู้สึกไม่พอใจหรืออยู่ในอารมณ์โกรธ แต่อย่างไรก็ตามการสื่ออารมณ์ความรู้สึกผ่านภาษาธรรมชาตินั้น จะต้องเป็นการสื่อสารจากกลุ่มคนซึ่งอยู่ในวัฒนธรรมทางภาษา หรือวัฒนธรรมทางสังคมเดียวกันจึงจะสามารถสื่อความหมายจากภาษาธรรมชาติเหล่านั้นได้เข้าใจถูกต้องตรงกัน ปัญหาที่นำมาพิจารณาในที่นี้คือ ดนตรีซึ่งมีการกล่าวว่ามีฐานะเป็นภาษาสากลนั้น จะสามารถสื่อความหมายทางอารมณ์ความรู้สึกให้คนที่อยู่ต่างสังคมและต่างวัฒนธรรมเข้าใจได้ตรงกันหรือไม่

ในการพิจารณาปัญหาทางสุนทรียศาสตร์นั้น ปัญหาในเรื่องอาการแสดงออกของงานศิลปะเกี่ยวกับเรื่องของเนื้อหา (content) กับรูปแบบ (form) เป็นปัญหาที่มีการถกเถียงกันมานานว่าจริง ๆ แล้วความงามของศิลปะนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาหรือรูปแบบของงานศิลปะ ในฐานะที่ดนตรีเป็นงานศิลปะหนึ่ง เนื้อหาของดนตรีก็คือความหมายของบทเพลงที่แผ่ผึ่งอยู่ในท่วงทำนอง และรูปแบบก็คือการสอดประสานเสียงต่าง ๆ อย่างลงตัว ปัญหาที่นำมาพิจารณาในที่นี้ก็คือ เราสามารถเข้าใจเนื้อหาหรือความหมายที่อยู่ในท่วงทำนองของบทเพลงทุกบทที่เราได้ยินได้หรือไม่ และถ้าหากเรากล่าวว่าดนตรีมีการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกได้จริงก็แน่นอนว่าเราจำเป็นจะ

ต้องเข้าใจความหมายที่สื่อผ่านดนตรีออกมาได้ตรงกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือดนตรีจะมีฐานะเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่ใช้แสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ของมนุษย์ได้

อย่างไรก็ตามผู้เขียนคิดว่า ดนตรีบรรเลงนั้นไม่น่าจะมีฐานะเป็นภาษาสากลที่มนุษย์จะใช้แสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกอย่างถูกต้องตรงกันได้ เนื่องจากกระบวนการทางอารมณ์ความรู้สึกเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในความคิดของผู้รู้สึกเอง แม้แต่วัจนภาษาหรือภาษาพูดก็ยังไม่สามารถอธิบายรายละเอียดดังกล่าวจากผู้สื่ออารมณ์ออกไปให้ผู้รับฟังเกิดความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกันได้ เนื่องจากกระบวนการรับรู้และความเข้าใจที่แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและสังคม ความเข้าใจที่แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและสังคมนั้นจะส่งผลไปสู่การพิจารณาความหมายหรือการนิยามคำว่าดนตรี เนื่องจากคำนิยามของดนตรีที่ว่าดนตรีเป็นเสียงที่ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้ประพันธ์ไปสู่ผู้ฟังนั้น หากดนตรีเป็นเพียงเสียงที่ถูกเรียบเรียงขึ้นมาอย่างมีระเบียบแบบแผน และมีความงาม แต่ไม่สามารถถ่ายทอดความหมายบางประการจากผู้ประพันธ์ไปสู่ผู้ฟังได้ เนื่องจากผู้ประพันธ์และผู้ฟังอยู่ในวัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างกัน การนิยามดนตรีที่ว่าดนตรีสามารถแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกจากผู้ประพันธ์ไปสู่ผู้ฟังได้ เปรียบเสมือนดนตรีเป็นภาษาสากลนั้นก็ไม่น่าจะเป็นคำนิยามที่ถูกต้องนัก

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับการนิยามคำว่าดนตรี
2. เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับการแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกของดนตรีบรรเลง
3. เพื่อเสนอเหตุผลทางปรัชญา ในการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกของดนตรีบรรเลง
4. เพื่อหาแนวทางที่ใช้เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาและนิยามความหมายของดนตรีบรรเลง

1.3 สมมติฐานและขอบเขตการวิจัย

เมื่อก้าวถึงปรัชญาสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับดนตรีหรือคีตสุนทรียศาสตร์นั้น เราสามารถกล่าวถึงข้อถกเถียงหรือปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้หลายแง่มุม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต้องการเสนอให้เห็นปัญหาที่สำคัญคือ "ปัญหาเกี่ยวกับการสื่ออารมณ์และความรู้สึกของดนตรีบรรเลง" เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาของการใช้ดนตรีบรรเลงมาเป็นสื่อกลางอย่างหนึ่งในการแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึก หรือใช้ดนตรีมาเป็นภาษาสากลในการแสดงออกถึงอารมณ์และ

ความรู้สึกของมนุษย์ จะเห็นได้จากการที่ผู้ประพันธ์พยายามให้ความหมายบางประการลงไป ในบทเพลงที่ตนประพันธ์ขึ้นและต้องการให้ผู้ฟังได้รับรู้ถึงความหมายบางประการที่ซ่อนอยู่นั้น ซึ่งผู้เขียนมีสมมติฐานในขั้นต้นว่า ดนตรีไม่สามารถมีฐานะเป็นภาษาสากลเพื่อใช้แสดงออกถึง อารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ได้ เนื่องจากการเข้าใจความหมายที่อยู่ในท่วงทำนองของ ดนตรีนั้น เป็นความเข้าใจที่อาศัยประสบการณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งมีความแตกต่างกันในสังคม แต่ละสังคม ดนตรีจึงไม่น่าจะมีฐานะเป็นภาษาสากลที่ทำให้ผู้ฟังที่อยู่ต่างวัฒนธรรมและสังคม สามารถเข้าใจการแสดงออกถึงอารมณ์และความรู้สึกได้ตรงกันได้

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเสนอแนวคิดที่มีต่อปัญหาดังกล่าว แต่มิใช่การวิเคราะห์แนวคิดทั้งหมด เท่าที่เป็นไปได้ แต่จะเลือกเอาแนวคิดที่เห็นว่าเกี่ยวข้องและเหมาะสมมาวิเคราะห์ เช่นงาน เขียนของ เอดูอาร์ด แฮนสลิก (Eduard Hanslick), เจอร์รอลด์ เลวินสัน (Jerrold Levinson), ลีโอ ตอลสตอย (Leo Tolstoy), ซูซาน แลงเจอร์ (Susanne Langer) และ เมลคัม บัดด์ (Melcom Budd) เป็นต้น

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เริ่มจากการค้นคว้า โดยการอ่านบทความหรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดย ทั่วไปรวมทั้งอ่านข้อเขียนของนักปรัชญาที่น่าสนใจ และนำความคิดหรือเลือกทฤษฎีที่เหมาะสม มาวิเคราะห์เพื่อทำให้เข้าใจปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเพื่อชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นของการแสดง ออกถึงอารมณ์และความรู้สึกของดนตรีบรรเลงอย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้สมมติฐานหลักของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้น่าเชื่อถือ

เนื่องจกงานวิจัยนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาของการสื่ออารมณ์และความรู้สึกในดนตรี บรรเลง จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการนำในตัวอย่างมาวิเคราะห์เป็นตัวอย่าง เพื่อให้เกิดผลตาม จุดมุ่งหมายของงานวิจัย ซึ่งตัวอย่างที่ยกมาแสดงนั้นไม่ซับซ้อนมากเกินไปและเป็นตัวอย่างที่ เหมาะสมชัดเจน ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้โดยไม่ต้องมีความรู้ด้านดนตรีมากนัก

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิยามความหมายของดนตรี
2. ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการสื่ออารมณ์และความรู้สึกในดนตรีบรรเลง

3. แนวทางในการพิจารณาเพื่อหาคำนิยามความหมายดนตรีอย่างเหมาะสม
4. แนวทางสำหรับการพิจารณารูปแบบความงามของดนตรีบรรเลง